

Crna Gora
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE MEDIJE
Broj: UP P 04-043/24-52/4
Podgorica, 08.08.2024. godine

Na osnovu člana 168 i 186 Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama („Sl. list Crne Gore“, br. 54/24) i člana 18 i 116 Zakona o upravnom postupku („Sl. list Crne Gore“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), postupajući po prigovoru nevladine organizacije „Asocijacija Spektra“ iz Podgorice (akt zaveden kod Agencije za elektronske medije pod br. UP P 04-043/24-52 od 09.07.2024. godine), direktorica Agencije za elektronske medije donosi

R J E Š E N J E

1. Odbija se, kao neosnovan, prigovor nevladine organizacije „Asocijacija Spektra“ iz Podgorice, na rad privrednog društva „Adria TV“ d.o.o. iz Podgorice, emitera opšteg televizijskog programa „Adria TV“ (akt zaveden kod Agencije za elektronske medije pod br. UP P 04-043/24-52 od 09.07.2024. godine).
2. Protiv ovog Rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.
3. Ovo Rješenje će se objaviti na veb sajtu Agencije za elektronske medije www.aemcg.org.
4. Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o ž e n j e

Dana 09.07.2024. godine, Agenciji za elektronske medije (u daljem tekstu: „Agencija“) dostavljen je prigovor nevladine organizacije „Asocijacija Spektra“ iz Podgorice, na rad privrednog društva „Adria TV“ d.o.o. Podgorica (u daljem tekstu: „emiter“), kao komercijalnog emitera televizijskog programa „Adria TV“ (akt zaveden kod Agencije pod br. UP P 04-043/24-52 od 09.07.2024. godine).

Prigovor se odnosio na emisiju „Kontraverza“, koja je emitovana dana 26. juna 2024. godine, u periodu od 06:30:03 do 09:00:35 sati (2 sata 30 minuta 32 sekunde), pod naslovom „Ulazimo li u totalni kaos!? Novi Zakon otvara pandorinu kutiju!?“.

Podnosilac prigovora posebno ukazuje:

- da su u emisiji „... promovisane pogrešne interpretacije Zakona o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređivanja, kao i transfobija, homofobija, te brojni diskriminatorni stavovi, te izazvana panika u javnom prostoru.“
- da novinar stavlja „nevladine organizacije koje se bave ovim temama u loš kontekst optužujući ih da su one 'sila koja mijenja sadržinu imenice demokratija'“.
- sa novinar „u toku čitave emisije dozvoljava gostu da iznosi optužbe, govor mržnje i poziva na diskriminaciju po osnovu rodnog identiteta ('transrodna ideologija', 'nebo je plavo, trava je zelena, muško je muško, a žensko je žensko, muškarac ne može da bude žena, žena ne može da bude muškarac'), a da ni u jednom trenutku se nije ogradio od tih izjava niti iste ispravio.“
- na navode gosta „...da je najbolja formula i koncept ljudske civilizacije koji ljudima omogućava napredak, onaj u kojem muškarci se staraju za bezbjednost društva, dok se žene staraju za podizanje potomstva.“
- da po mišljenju podnosioca prigovora „Ovo je promocija zastarjelih i pogrešnih patrijarhalnih narativa koji i žene i muškarce svrstavaju u jednu ulogu. Novinar nije upozorio gosta da dijeli diskriminatorne stavove.“

- da gost „u toku čitavog programa ... promovise transfobiju i ne poštuje rodne identitete osoba koje pominje, pogrešno ih oslovljavajući, te namjerno koristeći pogrešne zamjenice za osobe, kako bi delegitimisao njihov rodni identitet, što zabranjuje Zakon o zabrani diskriminacije."
- da „u toku čitavog programa novinar podržava gosta u iznešenim stavovima, time jasno kršeći ... obavezu medija da promovise poštovanje ljudskih prava i sloboda."
- da je naziv emisije „senzacionalistički i bez obzira na to što je postavljen u formi pitanja, navodi gledaoce na pogrešnu percepciju da se stano ulazi u totalni haos i otvara pandorina kutija, te se time takođe narušava koncept medijske objektivnosti."

Po mišljenju podnosioca prigovora, emiter je prekršio „Zakon o medijima član 36 i Zakon o elektronskim medijima član 48, stav 2."

Postupajući po osnovu navoda iz prigovora, Sektor za nadzor nad radom pružalaca AVM usluga je izvršio uvid u snimak emitovanog programskog sadržaja i sačinio nalaz (akt br. UP P 04-043/24-52/1 od 12.07.2024. godine).

Agencija je dana 17. jula 2024. godine, pokrenula postupak za utvrđivanje odgovornosti zbog kršenja Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama (u daljem tekstu: „Zakon“), Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima (u daljem tekstu: „Pravilnik“) i izdatog Odobrenja za emitovanje i uputila je tim povodom emiteru zahtjev za izjašnjenje (akt broj UP P 04-043/24-52/2 od 17.07.2024. godine).

Dana 22.07.2024. godine, emiter je dostavio pisano Izjašnjenje (akt zaveden kod Agencije pod br. UP P 04-043/24-52/3 od 22.07.2024. godine) u kome je naveo:

- „Adria televizija kontinuirano je otvorena za sve činioce u crnogorskom društvu, bez obzira na pol, rod, naciju, boju kože, rasa, seksualno opredjeljenje ili koju vrstu pripadnosti što se kroz naš programski sadržaj precizno može provjeriti."
- da su u predmetnoj emisiji „iznijeti lični stavovi, čovjeka koji je pravnik, advokat i koji jednako ima pravo kao i predstavnik 'Spektre' ili bilo koje druge organizacije ili pojedinca da izrazi slobodu mišljenja o određenim pojavama u društvu."
- da je „... iznijeta i sumnja u mogućnost da se putem raznih pritisaka (kakvim se smatra pristigli prigovor, jer je pokušaj pritiska na medije) pokušava gušiti sloboda medija da informišu javnost o raznim temama i sami kreiraju sadržaj na osnovu koga će građani imati priliku da od relevantnih lica čuju različita mišljenja, a da se mediji kreću u pravcu koji su zactale određene društvene skupine i time onemogućile ostatku javnosti da kažu šta imaju na određene teme."
- da su „najvišim pravnim aktima države Crne Gore, kao i nadnacionalnim aktima poput univerzalnih konvencija o ljudskim pravima propisana prava i slobode na slobodu izražavanja i mišljenja svih pripadnika društva."
- da je „...gospodin Jovan Ulićević ... 10. aprila 2024. godine bio gost u emisiji 'Dobar dan', gdje je govorio na temu transrodnosti zajedno sa transrodnom gostom ..., ali tada gospodin Ulicević nije imao primjedbi na profesionalne standarde kao predstavnik određene grupacije u Crnoj Gori koja iznosi svoje mišljenje, bez prisusta u emisiji predstavnika grupacije koja bi kontrirala njegovim stavovima."
- „Ukoliko bi Agencija za elektronske medije uvažila prigovor ove vrste zanemarujući odgovor naše televizije i pravo jednog medija na informisanje svih struktura u našem društvu, te davanje prostora svim činiocima našeg društva, to bi značilo da se na osnovu prigovora jednog broja stanovnika Crne Gore uskraćuje i zabranjuje pravo na mišljenje i stav ostalih činilaca u našem društvu. Tačnije, to bi značilo da i sama Agencija za elektronske medije pospješuje i čak što više promovise diskriminaciju određenih pripadnika crnogorskog društva u korist drugih pripadnika crnogorskog društva."

Prilikom razmatranja da li je emitovanjem predmetnog sadržaja došlo do kršenja propisanih standarda o programskim standardima u elektronskim medijima, Agencija je posebno imala u vidu sljedeće:

- Članom 15 stav 2 Zakona propisano je da se AVM uslugom ne smije podsticati nasilje, mržnja, netrpeljivost ili diskriminacija po osnovu rase, etničke pripadnosti, veze sa nekim narodom ili nacionalnom zajednicom, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, boje kože, pola,

roda, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovnog stanja, članstva u sindikalnoj organizaciji, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili porodičnog statusa, starosne dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog nasljeđa, rodnog identiteta, seksualne orijentacije i/ili interseksualnih karakteristika, kao i po osnovu stvarnih ili pretpostavljenih ličnih svojstava.

- Članom 49 Zakona o medijima je propisano da medij ne smije širiti, podsticati ili pravdati nasilje, mržnju ili diskriminaciju po osnovu rase, etničke pripadnosti, veze sa nekim narodom ili nacionalnom zajednicom, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, boje kože, pola, roda, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovnog stanja, članstva u sindikalnoj organizaciji, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili porodičnog statusa, starosne dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog nasljeđa, rodnog identiteta, seksualne orijentacije i/ili interseksualnih karakteristika, kao i po osnovu stvarnih ili pretpostavljenih ličnih svojstava.
- Članom 19 Zakona o zabrani diskriminacije („Sl. list Crne Gore“, br. 46/10, 40/11, 18/14 i 42/17), propisano je da se svako pravljenje razlike, nejednako postupanje ili dovodenje u nejednak položaj lica ili grupe lica po osnovu rodnog identiteta, seksualne orijentacije i/ili interseksualnih karakteristika smatra diskriminacijom. Takođe je propisano da svako ima pravo da izrazi svoj rodni identitet, seksualnu orijentaciju i/ili interseksualne karakteristike. Ovim zakonom je rodni identitet definisan kao sopstveni rodni doživljaj koji ne mora zavisiti od pola koji je utvrđen i upisan prilikom rođenja. Rodni identitet tiče se svakog lica i ne podrazumijeva samo binarni koncept muškog ili ženskog. Nadalje, pod interseksualnim karakteristikama podrazumijevaju se različite tjelesne osobine nekog lica (koje mogu biti hromozomne, hormonalne i/ili anatomske), koje ne odgovaraju striktnim medicinskim definicijama muškarca ili žene i mogu biti prisutne u različitom stepenu.
- Članom 17 stav 2 Pravilnika propisano je da je u programima elektronskih medija zabranjeno emitovanje programskih sadržaja kojim se potencira pripadnost etničkoj grupi, polu ili seksualnoj opredijeljenosti kao obliku diskriminacije prema njima.

Na osnovu informacija i navoda sadržanih u prigovoru, uvida u snimak emitovanog sadržaja kao izjašnjenja emitera Agencija je konstatovala sljedeće:

1. Emiter je 26. juna 2024. godine, u periodu od 19:59:54 do 21:02:12 sati (1 sat 12 minuta 18 sekundi) emitovao programski sadržaj „Kontroverza“, autora i voditelja g. Mladena Stojovića. Gost u ovoj bio je advokat g. Miomir Joksimović. Transkript sadržaja dat je u tački 2.

Emisija „Kontroverza“ se emituje jednom nedjeljno, u formi razgovora sa jednim ili više gostiju u studiju i bavi se temama koje izazivaju podijeljena mišljenja i stavove javnosti.

2. U periodu od 20:00:13 do 20:03:00 sati voditelj je predstavio gosta i najavio šta će biti tema emisije. Transkript tog dijela dat je u nastavku.

Voditelj: „Poštovani gledaoci, dobro večer. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, objavilo je 14. februara ove godine na sajtu Vlade pripremljen nacrt Zakona o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređenja. Ovim zakonom, kako se navodi u nacrtu, treba da se uređuje pravno prepoznavanje rodnog identiteta na osnovu samoodređenja kroz oznaku pola, način ostvarivanja tog prava, uspostavljanje i vođenje evidencije crnogorskih državljana kojima je izvršena promjena oznake pola, nadzor nad sprovođenjem ovog zakona, kao i druga pitanja u vezi sa pravima i obavezama lica na koja se ovaj zakon odnosi. Indikativno je da se o ovom nacrtu zakona još uvijek nije raspravljalo na Vladi, pa samim tim nije ni stigao na dnevni red Skupštine koja bi trebalo da ga usvoji ili odbije. Odmah po objavljivanju nacrta uslijedile su brojne reakcije i to takve prirode da je uvođenje prava da čak i maloljetna osoba ima mogućnost da kaže kojeg je roda i da shodno tom samoodređenju bude u pravnom smislu tretirana dobilo odlike kontroverze, javnog spora koji, očigledno je, u dužem periodu neće dobiti rješenje, bez obzira hoće li zakon biti usvojen u Parlamentu. Recimo iz partije koja je činila osovину bivšeg režima DPS-a je stigla podrška nacrtu zakona koju su iskazale poslanice: Aleksandra Vuković Kuč, Aleksandra Despotović, Drita Lola, Sonja Milatović i Zoja Bojanić Lalović. U razgovoru sa predstavnicima LGBT plus organizacije u Crnoj Gori podrška je stigla i sa Fakulteta za crnogorski jezik na Cetinju, ali i iz PEN centra Crne Gore, kao i od jednog broja nevladinih udruženja. Iz Mitropolije crnogorsko primorske oglasili su se saopštenjem u kojem se navodi da nacrt Zakona

o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređenja ugrožava duh tradicionalne i vjerujuće Crne Gore, a kosi se i sa postojećim pravnim normama države. Protiv ovakvog zakona odredila se javno i Demokratska narodna partija, čiji je lider Milan Knežević poručio da on u potpunosti urušava tradicionalni i duhovni identitetski kod Crne Gore, dodajući da je vrlo zabrinjavajuće da je neko mogao da razmišlja u tom pravcu. Knežević je istakao da očekuje da će ovakav biti i stav parlamentarne većine i da niko neće podržati nešto što bi moglo da izazove nove tenzije i konfuzije u državi. O ovom javnom sporu večeras razgovaramo sa Miomirom Joksimovićem, advokatom koji već mjesecima govori o problemima koje bi u pravnom smislu moglo da donese eventualno usvajanje pomenutog zakona u crnogorskom Parlamentu. Dobro večere i dobro došli."

Joksimović: *"Dobro večere i bolje vas našli. Hvala na pozivu."*

Potom, u periodu od 20:03:57 do 20:15:15 sati slijedi:

Voditelj: *"Ja moram da Vam priznajem da sam, i Vama i gledaocima, da nijedna od dosadašnjih emisija serijala 'Kontroverza' nisam dočekao s ovoliko treme i zebnje kao ovaj razgovor s Vama. Između ostalog i zbog strahovanja od mogućih sankcija od strane one sile koja je promijenila sadržinu imenice demokratija."*

Joksimović: *"Potpuno opravdan. To mogu da kažem. Potpuno opravdano, jer upravo su mediji i uticaj na uređivačku politiku svih medija, nebitno da li su elektronski mediji ili štampani mediji, jedno od glavnih načina kojima udruženja i pojedinci koji se zalažu za propagiranje i implementaciju da kažem ideologije transrodnosti i pravca koji propagira promociju prava LGBTIQ osoba. Tako da definitivno da postoji bojazan da javno izgovorena riječ koja nije u skladu i u interesu kažemo grupe i organizacija koje se zalažu za ta pitanja može da izazove velike posledice, kako za domaćina emisije, tako i za sagovornika."*

Voditelj: *"Nadam se da neće, al' u svakom slučaju, Vi ste prepoznati kao možda i jedini čovjek koji se sistematski i na pravnom osnovu bori protiv donošenja jednog zakona koji zapravo sadrži one norme koje su opšteprihvaćene u onom dijelu svijeta koji mi zovemo 'kolektivni zapad'. A otud i ovo malo strahovanje. A u vašem posljednjem postu na na Instagram profilu kažete da Vam ovo ništa ne treba da Vam se smučilo da se krivi istina. Na šta ste tačno mislili?"*

Joksimović: *"E ovako, malo ćemo da raširimo, ali ostaćemo pri temi. Smatram da je svrha postojanja čovjeka kao bića propagiranje i pronosjenje istine. Dakle, istina je po svojoj prirodi takva da unosi red gdje god ima istine i tu je i red, dok sa druge strane, gdje, gdje god imamo laž, tu nastupa haos. I postoje neke fundamentalne istine koje su apsolutno nesporne očigledne same po sebi i koje ne bi trebali da moramo da dokazujemo. Trava je zelena, nebo je plavo. Ako bi ja sad uzeo da insistiram da Vas ubijedim da je nebo zeleno, a trava da je plava to bi u određenoj mjeri bila jedna doza drskosti sa moje strane, a ako biste Vi prihvatili da povjerujete da je nebo zeleno da je trava plava, jer ja to zahtijevam od Vas, ja smatram da bi to bila jedna ludost. Nebo je plavo, trava je zelena, muško je muško, a žensko je žensko i ni na koji način muško ne može da postane žensko. Ja potpuno razumijem da postoje pojedinci koji nebitno, ajde neka bude muškarac, koji ne želi da živi život kao muškarac i može da bude što god hoće. Nije sporno i neka bude, ali ne može da bude žena na isti način ni žena ne može da bude muškarac. To su neke same po sebi očigledne istine koje mi kao društvo živimo otkad postoji civilizacija."*

Voditelj: *"Šta je sa subjektivnim osjećajem?"*

Joksimović: *"Pa subjektivni osjećaj mora da postoji, ali istina je objektivna. Dakle, ne može da postoji subjektivna istina, jer u tom slučaju istina ne postoji. Možda bi za mene subjektivno bilo da je u redu da nekoga lišim života iz nekog trivijalnog razloga. Ali, istina je objektivna, bez obzira na to ko je sa druge strane i ovo su objektivne istine koje sad pokušavaju da se implementiraju u naše društvo i ja to odbijam. Ja to odbijam, ako neko dođe i kaže mi muškarac može da bude žena, ne, ne može, ne može i to je nešto za što sam spreman da stavim svoj život na liniju, svoju reputaciju. Dakle, sve ono što ja jesam, jer ja biram da ako treba i budem pogubljen javno, da kažem i profesionalno zbog istine radije nego da živim život mediokriteta prihvatajući da živim laž koja mi se nameće. To nije opcija i nikad neće biti."*

Voditelj: „Maksima libertarijanaca, odnosno slobodaraca da ga prevedemo na naš jezik je 'živi i pusti druge da žive'. Da li ovim zakonom neko ne pusta one koji se ne slažu sa njegovim odredbama da žive kako žele? Ili je obratna situacija?“

Joksimović: „Ovo je samo jedan od koraka ka onemogućavanju najvećeg dijela populacije Crne Gore da žive život onako kako hoće i kako smatraju da treba u skladu sa svojim ličnim ubjedenjima i u vjerovanjima i u skladu sa objektivnim istinama koje su im prenijeli njihovi preci, tako da sami ovaj zakon je samo još jedan da kažem korak koji pomiče stvari u tom pravcu jer mi imamo... Evo zašto. Ja sam, između ostalog, govorio da će da dođe do promjene i obrazovnih planova i programa u Crnoj Gori, pa sam dobijao kritike da to neće biti tako, pa sam ukazivao da će da dođe do velikih problema u raznim aspektima života i funkcionisanja društva koji se tiču omogućavanju i uživanju prava koja su predviđena ekskluzivno za žene, pa su mi opaske bile upućene da to ipak neće doći. Međutim, došao sam do dokumenta Nacionalne strategije za unapređenje položaja LGBT osoba u Crnoj Gori za period od 2024. do 2028. godine. I ovaj zakon je, kao što kažem samo jedan od koraka u tom pravcu i ovom strategijom je predviđeno upravo ono što ja govorim. Ko god me prati, može da se uvjeri u to. Predviđeni su koraci kako da se unaprijedi status LGBTIQ+ osoba u Crnoj Gori, a to je izmjena nastavnih planova i programa jer su nezadovoljni sadržajem istim. Kulturne prakse koje su dominantno utemeljene na način na koji se oni ne slažu. Dakle i to je nešto što će da se mijenja. I medijski sadržaj, na primjer, od kojih će da se zahtijeva da afirmišu raznolikost rodni identiteta. Dakle, ne samo identitet da li je muško-žensko? Pa da li je to fluidno između, nego rodni identiteta. Dakle, na Zapadu već imamo takve prakse. Dakle ne samo muško-žensko, nego to je teži se ka tome da se eliminiše uopšte mogućnost da ja kao muškarac kažem za sebe da sam muškarac, već se teži, da se doda jedna odrednica CIS takozvana. Dakle, ja sam, ja bi po toj ideologiji koja se propagira trebao da budem cis muškarac. To je, odnosno muškarac čiji je pol, odnosno čiji je rod potvrđen polom u kom sam ja identifikovan prilikom rođenja. Sljedeći korak je da se djeci neće moći određivati rod pri rođenju. Dakle, ostaviće se prazno polje i tako će...“

Voditelj: „To je oduzimanje jednog prava. Je li moguće da to tako da tumačim?“

Joksimović: „Jeste definitivno oduzimanje prava roditeljima da podižu dijete u skladu sa svojim tradicionalnim nasljeđem, uvjerenjima, ubjedenjima i vjerskim na kraju krajeva, već se akcent stavlja na to da dijete mora da mu se omogući da dopusti da ono da kažem svojim slobodnim življenjem u ovaj da kažem ranoj mladosti i adolescenciji spozna svoj rodni identitet i da ga on sam identifikuje onako kako hoće. Na Zapadu postoji stotine i stotine rodova po kojima se zahtijeva da se ljudi ovaj mogu, odnosno pruža mogućnost da se ljudi identifikuju, a onda se od sagovornika traži da se njima obraća sa zamjenicama koje odgovaraju tom individualno subjektivno određenom rodnom identitetu kojih ima stotinu.“

Voditelj: „Nedugo nakon što je objavljen nacrt Zakona o kojem večeras govorimo preko Vladine platforme 'E peticija', Vi ste zatražili otvaranje peticije kojom se traži da se o Zakonu o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređenja odlučuje na referendumu. I u obrazloženju ste naveli, da pročitam, da zbog uticaja koje ovaj zakon može da ima na cjelokupno društvo u Crnoj Gori i značaja pitanja na koje se odnosi, građani Crne Gore traže da se o samom Zakonu o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređenja odlučuje na referendumu kao jedinom načinu iskazivanja stvarne volje građana Crne Gore po pitanju načina uređenja zemlje i sistema vrijednosti u kojem građani hoće da žive i da odgajaju svoju djecu. Međutim, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava nije odobrilo da se potpišu za ovu peticiju uopšte sakupljaju.“

Joksimović: „Dakle zahtjev je odbijen, predlog za peticiju. A zašto smatram da je peticija nužna? Tako iz prostog razloga jer društvo, društvo ima svoju evoluciju i u svakom aspektu. I ako uzmemo, argumenta radi, da naše društvo na ovom podneblju postoji hiljadu godina. Dakle, ovo društvo je kroz čitavo svoje postojanje testiralo određenu formu, određeni koncept za koji je tražilo da bude onaj koji će da im obezbijedi najbolje mogućnosti za opstanak i kroz čitavu ljudsku civilizaciju, ne samo u našem društvu, već otkad postoje civilizacije u čitavih šest hiljada godina na čitavom faru zemaljskom je više nego evidentno da je najbolja formula i najbolji koncept koji se pokazao kao najispravniji i koji može da omogući ljudima ne samo da opstanu, nego i da napreduju, koncept u kojem imamo muškarce i u kojem imamo žene. Muškarci koji se

staraju da da njihove porodice i društvo bude bezbjedno, da im bude obezbijeđeno sve ono što im je neophodno za opstanak i za postojanje i žene koje se staraju da se podigne potomstvo koje će dalje da ovaj pronesu tu iskru života koju je prethodna generacija uspjela da sačuva. I danas postojanje ovog našeg društva je, između ostalog, dokaz da je ta formula uspješna. Imamo avione koji lete tri hiljade kilometara na sat, sve je na dugme. Svi mogu da voze auta, ne oru se njive da bi se prehranili. Kupuje se mlijeko u tetrapak, dakle ogromna populacija ogroman, ogromna većina stanovništva uživa benefite koji su stvoreni kroz stotine i stotine godina trajanja i opstanka društva koje je funkcionisalo po principu postojanje muškaraca, žena i nuklearnih porodica. I danas... danas kad imamo da kažemo tu taj koncept koji stoji kao pobjednički, imamo jednu određenu grupu pojedinaca koji dolaze i kažu e vidite vi pojma nemate, vi ništa ne znate i to što vi mislite da društvo treba da funkcioniše tako to su obične gluposti. To treba da se izbriše i ovo je nova stvarnost i ovo je nova realnost po kojoj to vaše društvo koje ste vi stvorili koje funkcioniše za to što ste se vi u tom okviru kretali i postizali da ne samo sačuvate sebe i potomstvo, nego i da ono napreduje, sad to treba da funkcioniše po nekim drugim principima i da nikoga ne pitaju da li su oni spremni za to. Dakle, imate kuću koju su izgradili ljudi i dolazi neko i kaže e to kako vi živite sad u ovoj kući to ništa ne valja. Mi ćemo sad da vam preuredimo kuću i svi treba da se ovaj priklonite tom konceptu koji mi sad hoćemo da vam predstavimo."

Nakon što je gost iznio viđenje o tome kakva je vladavina prava u Crnoj Gori i kako se donose i sprovode propisi, u periodu od 20:18:51 do 20:27:52 sati emitovan je razgovor čiji je transkript dat u nastavku.

Joksimović: „I sad se samo nastavlja. Dakle, nastavlja se tako što je ovaj zakon da kažem, Nacrt je pripremljen. Da niko nije znao da se priprema. Imali ste neko obavještenje na sajtu Ministarstva ljudskih i manjinskih prava da je zakon, da je javna rasprava održana i kad je javna rasprava održana za koju niko nije znao samo je objavljeno da je Nacrt gotov, pripremljen i da se sad samo čeka da on ide na Vladu, da se usvoji kao konačan prije nego što bude prosljeđen Skupštini na usvajanje. Tako da demokratija u Crnoj Gori izgleda na sledeći način. Vi na papiru imate neko pravo, dok onda neko ne donese neki drugi papir na kom piše da više nemate to pravo."

Voditelj: „Etimologija riječi demokratija je takva da ne ostavlja nikakvu sumnju da je riječ o političkom uređenju koje podrazumijeva vladavinu naroda. Demos-narod, kratos-vladavina. Međutim, ja sam i u uvodu prokomentarisao da je neko promijenio sadržaj te imenice. Pomenuli ste DPS. Ja se malo nadovezujem na ove vaše konstatacije. DPS je članstvo u NATO ostvario nakon što je to na izborima obećao. Da li su ti izbori bili regularni već je druga tema, ali nisu slagali, a ovaj zakon nije najavljen od strane aktuelne vlasti na posljednjim izborima. Naprotiv, riječ je o vlasti koja je ostvarila pored ovog ekonomskog programa, ali ostvarila i jednu značajnu podršku građana zbog toga što je učestvovala u toj duhovnoj revoluciji ili pobuni koja je manifestovana kroz litije, dakle na podršci Srpske pravoslavne crkve i Mitropolije crnogorsko primorske koja se ovdje oglasila povodom ovog zakona na način na koji sam to naveo. A Mitropolija crnogorsko primorska u ovom svom saopštenju, čiji sam dio pročitao, kaže i da se zakon kosi sa pravnim normama Crne Gore. U kojem smislu?"

Joksimović: „Pa u..."

Voditelj: „Ako je to tačna konstatacija..."

Joksimović: „U svakom, između ostalog, ako krenemo od Ustava pa dalje. Dakle Ustav definiše da je brak zajednica između muškarca i žene i to je nešto što je ustavna kategorija i to ne može da se mijenja. Iz tog razloga imamo Zakon o životnom partnerstvu osoba istog pola jer je brak ekskluzivno propisan Ustavom, Ustavom kao zajednica isključivo između muškarca isključivo između žene. I ono što je potpuna realnost, ako ovaj zakon zaživi i bude usvajanja, da ćete da imate jednog biološkog muškarca, dakle osobu koja je rođena kao muškarac koja ima sve karakteristike muškarca, XY hromosome, gustina kostiju veća, kapacitet pluća, srce, mišićna masa sve, koja samo formalno promijeni svoju oznaku pola u ličnim dokumentima kao žena i u tom trenutku ta osoba stiče zakonsko i ustavno pravo da zaključi brak sa drugim muškarcem. To je nešto što je potpuno realan scenarijo za koji ne vjerujem ni da će trebati puno vremena da prođe prije nego što mu budemo svjedočili u stvarnom životu. Onda nakon toga... Osim toga,

ovaj zakon, ukoliko vi omogućite da se jednostavno po sopstvenom izboru i nahođenju određena osobe promijeni oznaku pola, bez obzira što oni pokušavaju u zakonu to da predstave da je to određivanje rodnog identiteta, oni ga sprovode na način promjene oznake pola u ličnoj karti, što zakon ne prepoznaje pitanje roda, nego oznake pola i vi kad onog trenutka budete od strane sistema prepoznati kao žena, vi imate pravo pristupa i mogućnost ostvarivanja svih prava koje ekskluzivno pripadaju ženama i to, tu dalje nema ograničenja. Dakle, učestvovanje na sportskim takmičenjima, pristup ženskim svlačionicama, toaletima, kažem sklapanje braka..."

Voditelj: „To ćemo posebno...”

Joksimović: „Da to je tek pitanje, izuzetno pitanje. Tako da definitivno to će dalje se manifestuje kroz sve pore društva, onda onog trenutka kad vi takvim zakonom date pravo maloljetnom djetetu da sama odlučuje o tome kojeg je roda uz da kažemo ajde maltene pro forme uspostavljenu mogućnost roditelja da navodno daje saglasnost nema dalje granica. Dakle, ne postoje granice u koje vi možete onda objektivno da kažete ovo ne može. Zašto? Na osnovu čega? Šta je to što sprečava nekog da onda kaže da je bilo šta što god hoće.”

Voditelj: „Da li je to možda i cilj?”

Joksimović: „Nije isključeno da jeste cilj. Nije isključeno da jeste cilj. Jer ako vi uzmete i ako sprovedete sve ove strategije koje oni planiraju, društvo kakvo poznajemo, daleko od toga da je idealno i daleko od toga da nema tu jako puno stvari koje treba da se poprave, ali prestaje da postoji. Dakle, jednostavno počinjemo da živimo jednu distopijsku budućnost koja će da postane naša stvarnost i sadašnjost. Jer ovim strategijama, između ostalog, šta se zahtijeva? Znači, oni smatraju da je nedovoljan nivo senzibilnosti sudija i sutkinja za LGBTIQ prava. Da je nedovoljan nivo senzibilnosti tužilaca i tužiteljki za LGBTIQ prava, da sve javno dostupne informacije na sajtu Vlade treba da budu rodno inkluzivnog jezika, da javno dostupno javne politike treba da budu pisane rodno inkluzivnim jezikom, da državne institucije, lokalne uprave treba da se dodatno upoznaju sa globalnim praksama i da budu uključene u globalne inicijative kad je u pitanju promocija zaštite LGBTIQ prava. Dakle, sad mi imamo potpuno legitimno pravo da kažemo dobro kakve su to globalne prakse. I onda možemo da pogledamo u kom pravcu ide, idu globalna rješenja tako da imamo u sudu u New York-u, da je otac izgubio starateljstvo nad osmogodišnjim dječakom jer nije htio da mu omogući prolazak procedure promjene pola, tako da je majka podržavala takvu odluku. Sud je oduzeo ocu roditeljsko pravo da bi dijete moglo da bude podvrgnuto proceduri promjene pola iz dječaka u djevojčicu.”

Voditelj: „Upravo sam htio da Vas pitam koji je to ključni problem koji bi eventualno usvajanje ovog zakona mogao da donese u našim životima? Da ga izdvojite u moru ovih problema koje navodite?”

Joksimović: „Problema, potencijalnih problema je dosta i svi su oni jednako značajni i teško da može da postoji jedan ključni, ali ključni problem je to što se daje mogućnost lične interpretacije pitanja identiteta ko je muško, a ko je žensko. Samo lična interpretacija. I šta imate kao posledicu? Dakle, ajde ovo zaključenje braka to sam već rekao. Imate situaciju po kojoj će na primjer osoba bude, recimo, osobe koje su na spisku BIL, bezbjednosno interesantnih lica će moći bez ikakvog problema da promijene svoj lični identitet i da se ne primjer muškarac odredi da bude žena i da nakon toga izvrši određeno krivično djelo i da bude smješten u dio za izdržavanje kazne, u Upravi za izvršavanje krivičnih sankcija, u dio za žene. To je potpuno realna mogućnost. A mi takav događaj već imamo u New Jersey-u gdje pritvorenik, transdžender ili transrodni pritvorenik rođen kao muškarac koji se identifikuje kao žena, određeni broj zatvorenica ovaj učinio trudnim (Prim.aut smijeh gosta) da koristimo osjetljiv jezik, da ne kažem nešto drugo, pa su onda nakon toga morali da ga prebacuju u dio za muškarce. I onda se postavlja pitanje čekajte...”

Voditelj: „Da li su mu time ugrožena ova prava u skladu sa ovim zakonom?”

Joksimović: „Pa to je pitanje čija su onda prava tu više ugrožena?”

Voditelj: „On se osjeća kao žena, on ima pravo i da bude u ženskom zatvoru.”

Joksimović: „Tako je, a da li imaju pravo žene da ne budu izložene prisustvu fizičkog muškarca u istom, istom dijelu zgrade, u istoj svlačionici?”

Voditelj: „Je li tu dolazimo do onoga šta je prirodno...”

Joksimović: „U istom toaletu...”

Voditelj: „A što nije?”

Joksimović: „Pa da. Ali to je to jako osjetljiva tema sad. Ono što je način, način na koji zastupnici LGBTIQ ideologije postupaju je kidnapovanje jezika. Dakle, oni zauzmu moralni, moralno postolje, da su oni u pravu jer se bore za potlačene i ugrožene i oni otmu za sebe pravo da oni definišu pojmove i da oni definišu šta se smatra ispravnim, šta ne, što je demokratija, šta je pravo i koje je pravo pretežnije od čijeg prava. I to je način na koji onda ako čovjek pristane na jedan takav odnos, oni su ti koji imaju kod sebe oruđe definisanja stvarnosti i ja to odbijam. Jednostavno, ne prihvatam da mi druga osoba definiše šta je stvarnost koja je detramentalno suprotna od one za koju znam kakva je. To je nešto što nikad neću prihvatiti. Iz tog razloga sam i odlučio da javno podignem glas, pa neka budem jedan jedini i neka ostanem jedan jedini, jer kažem istina smatram da je pretežnija od bilo čega drugog, pa i od života.”

Nakon oglasnog bloka, u periodu od 20:30:48 do 20:58:18 sati emituje se razgovor čiji je transkript dat u nastavku.

Voditelj: „Evo nas opet u studiju. Pratio sam Vaše postove na Vašem Instagram profilu i najviše ste me preplašili jednim u kojem tvrdite da, ukoliko ovaj zakon bude usvojen, roditelji koji budu istrajavali na vaspitanju svoje djece da nije normalno, odnosno prirodno da rod može da se odredi jednostrano samoodređivanjem, rizikuju da budu uskraćeni roditeljstvu. Da li je to zbilja tako ili...?”

Joksimović: „To je definitivno tako. To što se nikad nije desilo dosad, uopšte ne znači da neće da se desi. Naprotiv, ja tvrdim da će da se desi. Mi samo da kažem prolazimo kroz neku fazu pokušaja anesteziranja druge strane koja se zalaže za usvajanje ovog zakona u kojem nam pričaju kao ne, ne sve će biti u redu, neće to da se desi. To će itekako da se desi. A evo iz kojeg razloga. Zakonom je predviđeno da dijete koje je navršilo petnaest godina može samo, može da zahtijeva promjenu rodnog identiteta kroz promjenu oznake pola u ovamo u matičnim registrima. Pošto je ovaj dijete sa 15 godina može da traži izdavanje lične karte i da mu se izda lična karta, ovaj sa oznakom pola koje odgovara njegovom rodnom identitetu. E sad, dakle, zakon daje to djetetu kao pravo. Međutim, sami taj zakon on ništa se ne dodiruje da li, kako to može, da li može da se spriječi, i kako to da se dalje sprovede, nego je to kao neka benigna mogućnost data djetetu, a roditelju je kao dat kontrolni mehanizam, uz saglasnost oba roditelja ili staratelja, odnosno jednog roditelja koji samostalno vrši roditeljsko pravo, e sad ovaj to je, to je svjesna laž. Ja ću tako da je nazovem, iz kojeg razloga? Zato što porodični zakon uređuje način ostvarivanja prava, kako roditelja tako i djece. I po tom zakonu, po porodičnom zakonu roditelj je dužan da se stara o najboljem interesu djeteta. Dakle osnovno, ono zbog čega roditelj kao roditelj u društvu egzistira, po samom slovu zakona, je da bi omogućio ostvarivanje najboljeg interesa djeteta. E međutim, isti taj zakon propisuje šta je to najbolji interes djeteta i zakon kao najbolji interes djeteta definiše, ima 14 tačaka, ali da kažem dvije su one koje nas najviše interesuju, tačka broj jedan najbolji interes djeteta je prava djeteta, a odmah ispod toga mišljenje i želje djeteta. Dakle, najbolji interes djeteta je omogućavanje djetetu ostvarivanje njegovih prava, uvažavanje njegovog mišljenja i ispunjavanje njegovih želja ako su u skladu sa njegovim najboljim interesom, onog trenutka kad neki zakon djetetu da bilo koje pravo sami porodični zakon definiše da je ostvarivanje tog prava najbolji interes djeteta i roditelj je dužan da postupa na način da djetetu omogućí da ostvari to svoje pravo i to je ono odakle ćemo da krenemo u totalni kaos. Otvaramo Pandorinu kutiju. Jer kad se sprovedu strategije koje sam pomenuo, dakle strategiju unapređenja položaja LGBTIQ osoba po kojima će da se mijenjaju nastavni planovi i programi mi onda dolazimo u situaciju da će vama dijete da kaže, tata, dječak dođe imate sina i dođe on kaže tata ja mislim da sam ja djevojčica. E gledajte sad, zakon, takođe porodični zakon, roditeljima daje obavezu da omogućí djetetu da iskaže svoje mišljenje i da ga uvaží ako je u najboljem interesu djeteta. Mislim, postajemo jedno potpuno propalo društvo, ja ću to tako da kažem, potpuno propalo društvo. Postajemo društvo u kom se roditelj primorava da pregovara sa djecom. Dakle, roditelj mora da pregovara sa djetetom. Djeca imaju najgluplje moguće ideje. Ja sam porastao na selu. Ja sam se peo uveče na 12 metara da kradem trešnje. Ja sam stricu zapalio sijeno. Ja sam sa štale skočio na neosedlanog konja jer mi je u tom trenutku

to bila super ideja. E sad zamislite situaciju da ja stojim sa mojim ocem i da mu kažem e tata, ja bi da pojašem neosedlanog konja i da on mora da to moje mišljenje i tu moju želju saslušati i da pregovara sa mnom da li je to dobra ideja ili nije. U vrlo kratkom periodu ta ideja ne bi više postojala kod mene i takvo mišljenje jer je to definitivno suludo. Međutim, vama kad dođe dijete sa osam godina, kome u nastavnim planovima i programima piše da je rodni identitet fluidan i da iako ste rođeni kao dječak možete da se osjećate kao djevojčica i obrnuto i dijete vam kaže tata, imate sina, ja mislim da sam djevojčica. Po porodičnom zakonu vi ste dužni da mu omogućite da iskaže svoje mišljenje i da razgovarate sa njim o tome. A onda dalje istim zakonom je propisano da ste dužni da ako niste u stanju da mu omogućite da ono se dalje emocionalno i psihofizički razvija da uključite organ starateljstva, da vam pomogne da se vi starate na najbolji mogući način o vašem djetetu koje teži ostvarivanju svojih prava. Dakle, nemate mogućnost da mu kažete ne sine ti nisi dječak, ti si djevojčica. To će da se smatra emocionalnim zlostavljanjem, odnosno zloupotrebom roditeljskih prava jer je jedna od glavnih kategorija dječjih prava, pravo na psihofizički i emocionalni razvoj. Roditelj je dužan da mu ga omogući. Dakle dijete ima emotivnu potrebu. Dječak ima emotivnu potrebu da se osjeća kao djevojčica i vi ne smijete da imate uticaj na našeg vašeg sina ili na vašu kćerku i da kažete, ne sine nisi možda ti se čini. A ne daj Bože da mu kažete da je to što čita u udžbenicima u osnovnoj školi nije tačno. Dakle, pričamo o opštoj biologiji za 5. razred nekad bilo, ne znam sad u kom je. Dakle, muškarac je muškarac, ima XY hromozome, ima veću gustinu kostiju, veću mišićnu masu, veće srce, veća pluća. Žena ima XX hromozome, ima drukčiji ugao koljena, ima veću karlicu, uža ramena. Dakle, sve je jasno kao dan, nećete... Prije svega, to će da se promijeni ta definicija ako već nije. A vi nećete imati pravo da se tome suprotstavljate. Iz kojeg razloga? Zato što istom nacionalnom strategijom je dalje predviđeno da se poveća i to značajno da se poveća nivo obučenosti stručnih radnika i radnica za rad sa LGBTIQ osobama, kao i sa roditeljima i starateljima LGBTIQ osoba. Dakle, socijalni radnici će da prolaze posebne obuke za rad sa roditeljima čije dijete dođe iz škole jedan dan i kaže kćerka kaže tata ja sam muško. Dakle imaćete specijalne timove u centrima za socijalni rad koji će da uskaču da vam pomognu. I vama i vašoj ćerki da ona može ovaj da istraži svoj rodni identitet. A pazite dalje, isto jako važno... Ovaj, kako će da se ostvari sve ovo? Isto strategije, dakle pričamo o nacionalnoj strategiji Crne Gore za unapređenje statusa LGBTIQ lica u Crnoj Gori za period od 2024. dakle, od ove godine do 2028. godine. Dakle, tako što će da se poveća, da se poveća broj mladih koji su senzibilni i da uzmu aktivno učešće u promociji i zaštiti LGBTIQ prava. Ova mjera podrazumijeva mapiranje mladih koji su zainteresovani da uzmu aktivno učešće u planiranim Paradama ponosa i pratećim sadržajima u zemljama regiona. Dakle, vaša djeca će da budu obrazovana u pravcu zaštite LGBTIQ prava. A onda će oni da im organizuju prevoz da idu na 'Parade ponosa' i na parade transrodnih osoba po Pragu, po Zagrebu, po Sofiji i po Rimu. Gdje god to bilo. Na isti način sprovode 'Parade ponosa'..."

Voditelj: „Protivljenje tome je protivzakonito, ako sve ovo bude usvojeno?“

Joksimović: „Da, protivljenje ovome će biti suprotno zakonu i biće javno...“

Voditelj: „Kada je riječ o sopstvenom djetetu, o tome govorite...“

Joksimović: „Tako je tako...“

Voditelj: „I može da dovede do toga da se oduzme roditeljsko...“

Joksimović: „Tako je, ako vi ne omogućavate svom djetetu da ono ostvari svoj najbolji interes, a koji je definisan kao ostvarivanje njegovih prava to se smatra zloupotrebom roditeljskih prava i u propisanim postupcima koji su definisani porodičnim zakonom sud vama može ili da oduzme ili da ograniči roditeljsko pravo i da se onda uz pomoć drugog roditelja ili organa starateljstva, koji se postavlja ispred Centra za socijalni rad, djetetu omogući da ono dalje razvija svoj rodni identitet bez ometanja od strane roditelja.“

Voditelj: „Šta mislite zašto se odustalo od onog, od one granice punoljetstva koja je važila za mnogo toga u mnogim zakonima i određivala šta može, a šta ne može prije i posle... Zašto se sad ona spustila za tri godine?“

Joksimović: „Pa to su neke... Ajde da kažemo izlazimo sad iz zone prava, ali to su opet neke opštepoznate činjenice o kojima eto imam pravo da govorim i Vi i ja i bilo ko. Što se, što je čovjek stariji teže mijenja navike, teže mijenja lična ubjeđenja, odnosno što su mlađi lakši su za

oblikovanje, lakši su za oblikovanje. I iz tog razloga teži se da se uđe u obrazovne ustanove, u obrazovne institucije, u obrazovne programe da bi se djeci u što mlađem dobu plasirale ideje na osnovu kojih oni onda sa punim pravom mogu da preispituju ono kako su podizani od strane svojih roditelja, baba, dedova, tetaka i da postavljaju pitanja na koja, na koja nekad je apsurdno i uopšte i da se daje odgovor, a kamoli da imamo neki odgovor jer zar treba da se ubjeđuje dječak, da je, da je muško. Mislim, ako treba o tome da razgovaramo, ako ako to prođe kao ne znam ja istina koju treba da živimo, onda sve može da prođe, onda nema granica."

Voditelj: „Upozorili ste i da nakon usvajanja ovog Zakona, kroz druge zakone počinje da se infiltrira ovaj o kome razgovaramo, u sve pore društva.“

Joksimović: „Tako je, tako je, tako je. Već sam se dotakao toga. Na primjer izdržavanje kazne u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija. Onda potpuno legitimno, ako ja evo u ovakvom stanju pođem u MUP i tražim da mi se promijeni oznaka pola, identifikujem se kao žena, ja dobijam pristup svim javnim toaletima, ako upražnjavam bilo kakve aktivnosti ženskim svlačionicama i niko to ne može da mi...“

Voditelj: „A šta se zbiva sa dosijeom?“

Joksimović: „Pa...“

Voditelj: „To se podrazumijeva da se brišu ako se recimo... BIL lice da l' nosi taj krivični dosije?“

Joksimović: „Pa nema, BIL lica nemaju dosije, ona su samo bezbjednosno interesantna. Međutim, zakon predviđa tačno ograničenje ukoliko ste osuđivano lice, onda nemate mogućnost da višite promjenu pola, odnosno da u skladu sa svojim rodnim identitetom tražite da budete određeni kao osoba drugog pola, odnosno žena u ovom slučaju. Međutim, ako ste osoba koja definitivno je sklona nekim ponašanjima koja su interesantna organima reda nemate, nema ograničenja ovaj da vi možete promijeniti oznaku pola u ličnoj karti. Onda na primjer sami zakon uvodi da vi nemate, odnosno da nadležni organ nema pravo, dakle ne smije da traži bilo kakve dokaze, da da je da kažem rodni identitet potvrđen nekom medicinskom dokumentacijom, nalaze ljekara, što je po meni potpuno apsurdno. Jer ako uzmemo na primjer samo napravimo poređenje, recimo sa korišćenjem oružja. Objasniću i zašto je to bitno. Dakle, ako neko hoće da pribavi oružje, on mora da prođe i bezbjednosne provjere i bezbjednosne provjere, da li je BIL lice, da li ima, da li se kreće u nekom spornom društvu, da li ima neku tendenciju življenja koja bi ga eventualno povela u neke zone inkriminišuće i mora da prođe medicinsku procjenu da li je sposoban da koristi oružje, odnosno da ga posjeduje na način da to ne ugrožava ostale građane ove zemlje. E sad, dakle, ja opet ne osporavam da neko hoće da svoj rodni identitet deklarise na neki određeni način, ali ovakvim zakonskim rješenjem vi držite potpuno otvorena vrata za sve one koji hoće da zloupotrijebe te zakonske mogućnosti. Al' nemojte da mi kažete da takve osobe ne postoje među nama i da njih nema, da smo mi idealno društvo koje uvijek teži samo dobro. Da ne postoje lica koja su sklona i te kako antisocijalnom ponašanju u raznim sferama života i koja će u ovim zakonskim rješenjima da pronađu i izvanredne mogućnosti za manifestaciju tog svog antisocijalnog ponašanja. Hoće i te kako i to je ono što mene brine. To je ono što mene brine. Naročito me brine upravo to što i po svojoj prirodi i po kognitivnim sposobnostima, a što se tiče društva, populacije, muškarci su ti koji imaju izraženije antisocijalno ponašanje od žena. I vi dajete muškarcu, koji potencijalno može da ima skrivenu sklonost ka određenim antisocijalnim ponašanjima, a vi nemate pravo da izvršite bilo kakvu provjeru da li je to osoba koja neće zloupotrijebiti pravo koje mu je dato ovim zakonom. Jednostavno, dužni ste na njegov lični zahtjev da izvršite tu promjenu onako kako on traži.“

Voditelj: „Što može da donese usvajanje ovog zakona kada je riječ o sportskim takmičenjima? To me posebno interesuje, zbog interesovanja za sport...“

Joksimović: „To je tek kaos. A ne samo što je kaos pravni, to je izuzetno opasna zona u koju ćemo definitivno da dođemo. Dakle, daćemo mogućnost biološkim muškarcima koji imaju sve biološke prednosti u odnosu na žene koje se tiču fizičke konstitucije koju sam pomenuo. Dakle, muškarci imaju veću mišićnu masu, veću gustinu kostiju, veće srce, veću količinu krvi, veća pluća, uže kukove, niže, niži centar teže tijela, ugao koljena kod muškaraca i kod žena je različit. Kod muškaraca ugao koljena je prilično ravan jer je predviđen za trčanje, borbu i dizanje tereta. Ugao koljena kod žena teži više onom X obliku jer nije predviđen za te sve aktivnosti, teže, šire

kukove što omogućava, odnosno predispoziciju za teže povrede u ženskom sportu nego kod muškaraca, što mogu da potvrde svi ljudi koji se bave sportom ili tretmanom, traumatskim tretmanom povreda kod žena u sportu. I vi ćete da omogućite ne samo seniorima, propalim sportistima koji se bave sportom, koji imaju više od 18 godina da postanu prvaci Crne Gore na način što će samo jednog dana da pođu i da promijene ovaj oznaku pola u ličnoj karti i na taj način da zahtijevaju i dobiju mogućnost učešća u sportskim takmičenjima u kategoriji sa ženama. Nego ćete da omogućite čak i dječacima koji su ispod 18 godina, uz podršku roditelja da takođe se takmiče u ženskim kategorijama. I to ajde ako uzmemo u obzir da su beskontaktni sportovi, kakva je na primjer atletika da kažemo tu rizik od povrede nije toliko velik, ali se potpuno dovodi do besmisla učešće žena u sportu. Dok kod kontaktnih sportova, ekipnih ili individualnih u kojima imamo izražen fizički kontakt, košarka ili borilački sportovi mogućnost za povredu žena ide u nebo. Kad dođe do fizičkog kontakta i obračuna između muškarca i žene, ne postoji žena koja može da izađe na kraj sa fizički, fizički sa muškarcem na bilo koji način. Dakle, prosječan, prosječan muškarac, prosječan muškarac koji samo eto ne znam igra fudbal dva puta nedeljno fizički je jači od najspremnije žene koja se bavi kojim god hoćete sportom. A mi ćemo da omogućimo ovim zakonom da muškarci ravnopravno učestvuju u sportskim aktivnostima sa ženama. Mi već imamo takve situacije, pa imamo situaciju da je na primjer plivačica ili plivač Lia Thomas, odnosno muškarac koji se identifikovao kao žena, oborio sve moguće rekorde u plivanju u Sjedinjenim Američkim Državama i to u određenim disciplinama za 50 sekundi iza druge žene. Imamo apsurdne situacije ženske odbojke gdje je na terenu od pet igrača odbojke tri su muškarca, a žene sjede na klupi. Imamo situaciju gdje muškarac od 50 godina igra u ženskoj kategoriji košarku u Sjedinjenim Američkim Državama, nije sad WNBA liga, nego neka lige niže kategorije, ali on je najdominantnija figura u čitavoj ligi sa najviše poena gdje je prosto tužno gledati kako djevojke, mlade djevojke pokušavaju da zaustave tog čovjeka u svom pohodu na ovaj poene. Ne mogu. Ne mogu ni da mu se primaknu, a kamoli da da na efikasan način igraju protiv njega."

Voditelj: „S obzirom da je sport i veliki biznis, to bi podrazumijevalo i neke pravne procese u dokazivanju da li su profiti ostvareni regularno ili nisu."

Joksimović: „A to su već druga pitanja koja s obzirom da se koncept, čitav koncept isticanja zaštite prava transrodnih osoba je da da su to prava od prioriteta. U smislu to mora prvo, a ovo ostalo na interesuje nas... To morate da riješite u skladu sa ovim prvim. Dakle, njih ne zanima posledica kakve će dalje da se, da kažem prospe u društvo, na sve sfere života. Jednostavno, to mora da se usvoji, a ovo ostalo nadite rješenje. Otprilike."

Voditelj: „Kad smo već kod prava jedan video u kom postavljate pitanje zašto jedan od crnogorskih NVO funkcionera, da ga tako definišem, nosi na majici znak koji je FBI prepoznao kao simbol kojim se međusobno prepoznaju pedofili. Postao je viralan. U tom videu Vi kažete da ništa ne tvrdite, već samo postavljate pitanje i ako saopštavate da ste svjesni da su lica koja ste ograbili specijalisti za podnošenje krivičnih prijava. I baš kao što ste naveli, stigla Vam je prijava."

Joksimović: „U odgovoru na ovo pitanje ja bih postavio jedno pitanje i Vama i svim građanima. Da li Crna Gora ima zvaničnu religiju? Odnosno da li postoji zvanična religija u Crnoj Gori? A ja ću da vam kažem da postoji i to nije ni hrišćanstvo, nije ni islam, to je LGBTIQ. A iz kojeg razloga? Iz vrlo... Zato što možete da kritikujete i islam i da ih nazivate ekstremistima i fundamentalistima, možete da se izrugavate hrišćanstvu kako god hoćete i Isusu Hristu. Na svaki način da ponižavate ljude koji pripadaju tim organizacijama, da ih nazivate raznoraznim imenima, da ih klasifikujete kao političke organizacije. Ali onog trenutka kad pomenete LGBTIQ možete da očekujete i da gledate kako se čitav pakao otvara nad vama. I ja tvrdim sad pred čitavom javnosti da je glavna religija Crne Gore LGBTIQ. I da ko god se usudi da pomene bilo šta i da postavi pitanje o tome kako oni rade i zašto to rade može da očekuje da osjeti na sebi snagu pravne države koju inače ove organizacije imaju itekako u šaci. Pomenuo sam da je dio nacionalne strategije upravo uticaj na sudije i na tužilaštvo, da nisu dovoljno senzibilni. Takođe u ovoj nacionalnoj strategiji traže pooštavanje krivičnih sankcija za sve oblike koje ove organizacije klasifikuju kao nepoželjno ponašanje. Dakle, isključuje se mogućnost da sudija sam procijeni da li je to rizično ponašanje ili nije i da tužilac sam procijeni da li neko djelo kvalifikuje ili ne onako... Nego se primorava i zahtijeva da onako kako te organizacije odluče da kvalifikuju određeno ponašanje, da su nadležni

organi dužni da ga na taj način kvalifikuju i da u odnosu na njihovu kvalifikaciju sprovode postupke i to je upravo primjer. A ja sam spreman i svjestan ušao u sve ovo upravo da pokažem koje licemjerje stoji i vlada iza čitavog ovog pokreta koji se predstavlja kao pokret koji navodno hoće da zaštiti ljudska prava, sve do trenutka kad se vi ne usprotivite tome što oni rade. E u tom trenutku prestaju sva vaša prava i pokazuje se pravo lice koje definitivno ima oblike fašizma, jer karakteristika fašizma je učtkavanje neistomišljenika. I to se itekako vidi."

Voditelj: *„Možda je problem u pojedincima, a ne u čitavom pokretu?“*

Joksimović: *„Da, da, pa pojedincima tako je. Vidite ali pojedinci, ne klasifikujem ja čitav pokret, ali pojedinci određuju način na koji će pokret da se ponaša, određuje politike koje će da zastupa, određuje koje će radionice da se realiziraju...“*

Voditelj: *„Ovdje je riječ o funkcioneru, o čelniku jedne od tih...“*

Joksimović: *„Tako je... Vidite, upravo...“*

Voditelj: *„Nevladinih organizacija...“*

Joksimović: *„Ali je tendencija, tendencija organizacija koje se zalažu za zaštitu LGBTIQ prava da postupaju na isti takav način sve do reda. Dakle, oni bukvalno skeniraju ponašanje svakog pojedinca i onog trenutka koji oni smatraju da je to ponašanje nepoželjno podnosi se krivična prijava i kroz institucije sistema se zahtijeva da taj pojedinac bude sasjećen. I sad vi ne smijete da postavite pitanje. Ne smijete da postavite pitanje zašto to neko radi? Zamislite sad da vi ne smijete da postavite pitanje zašto neko ko se zalaže za zaštitu ljudskih prava nosi kukasti krst oko vrata. Ne smijete da ga pitate.“*

Voditelj: *„Ali ako nije dio tog pokreta, ako nosi kukasti krst onda... Onda će da ima posledice...“*

Joksimović: *„Tako je. Onda može da bude klasifikovan i kao nacista i kao...“*

Voditelj: *„Ovdje je riječ o simbolu koji, dakle evo ponovijamo još jednom FBI...“*

Joksimović: *„Tako je. Tako je...“*

Voditelj: *„Prepoznao kao simbol kojim se međusobno prepoznaju pedofili...“*

Joksimović: *„Julian, Julian Assange, koji je poznat javnosti, ako nije možete da potražite, da vidite ko je Julian Assange...“*

Voditelj: *„Vjerujem da...“*

Joksimović: *„Je objavio, objavio... Tako je. Preko svoje platforme WikiLeaks zvaničan dokument FBI-a u kom je izlistao sve detalje kako je došlo do dokumenta, lokaciju file-a na serveru, broj telefona cyber odjeljenja FBI-a na kojem može da se izvrši provjera autentičnosti dokumenta na kom su objavljeni simboli koje koriste pedofili za međusobno prepoznavanje. O tom istom, o tim istim simbolima tekst je objavio Daily Mail UK 2016. godine i taj isti simbol određeno lice u Crnoj Gori nosi javno, javno kad izlazi u grad sa prijateljima. U kaficu sjedi i vi ne smijete da ga pitate zašto to nosi. Da makar se udostoji pa da kaže nisam znao što to znači. Ili ne, to ne znači to što ti misliš. Simbol je neko drugo značenje pa da čovjek može i da prihvati. Naprotiv. Odgovor na javno postavljeno pitanje u odnosu na javnu ličnost je odmazda. Dakle javna egzekucija i na taj način se i pokazuje stvarno lice maltene ideologije koja se propagira. Nemate pravo da komentarišete.“*

Voditelj: *„Ovo je možda jedno malo više lično pitanje, ali...“*

Joksimović: *„Kako ne...“*

Voditelj: *„Vjerujemo i da će gledaoce da zanima, da li se Vi plašite konsekvenci zbog toga što ste prepoznati u javnosti kao na neki način javni protivnik te nadolazeće ideologije. Vi ste je nazvali religija, evo ja prije kao definisao kao ideologiju.“*

Joksimović: *„Pa ja sam itekako svjestan da mogu da nastupe itekako rigorozne i oštre posledice po mene, ali se ne plašim. Ja sam svjesno odlučio da laž nazovem svojim imenom i da stanem u odbranu istine i ako to znači da stojim sam neka tako bude. Stajaću sam. Ne samo da čitava Crna Gora može da bude nasuprot mene, jer sve što govorim je istina i sve što sam noćas rekao“*

moгу da potvrdim i kroz propise i kroz dokaze. Може читав svijet da stoji nasuprot mene, ja ću i dalje da stojim sa istinom. Iako to znači da ja treba da budem pogubljen u formalnom smislu, bilo na ličnom nivou, ne, fizički bilo..."

Voditelj: *„Neka građanska smrt recimo..."*

Joksimović: *„Tako je građanska smrt. Ja sam spreman na to i slobodno, evo neka zna čitava javnost Crne Gore i neka zna čitava LGBTIQ zajednica. Ja sam spreman da na meni pokažete svu svoju silu i da na meni pokažu na koji način oni imaju pod direktnom kontrolom institucije Crne Gore. Od uređivačke politike u većini medija do državnih tužilačkih, policijskih i sudskih organa koji su dužni da obezbjeđuju zaštitu prava LGBTIQ osoba, onako kako oni to zahtijevaju."*

Voditelj: *„Možda će našim gledaocima da bude zanimljiv detalj da imate i ličnih razloga da ne podržavate bilo kakvu stigmatizaciju. Imate jedan rijetki sindrom koji je meni bio jako zanimljiv zbog toga što ste bili i šampion Crne Gore u bacanju koplja i juniorski rekorder. A imate problem, ne problem, nego nego sindrom da se preciznije, preciznije izrazim. Ovaj koji se manifestuje na desnoj ruci, a tom desnom rukom ste bacili koplje kao junior najduže nego ikad..."*

Joksimović: *„Tako je... Do tad..."*

Voditelj: *„Bilo ko u Crnoj Gori do tog trenutka i posle toga osvajali zlatne medalje..."*

Joksimović: *„Tako je. Tako je..."*

Voditelj: *„Na državnim prvenstvima..."*

Joksimović: *„Eto čisto da stavimo stvari u perspektivu, da nisam ja neki da kažem elitista niti Arijevac daleko bilo koji pristupa ovome. Rođen sam sa Polandovim sindromom. Dakle, imam deformisanu desnu šaku. Imam nedostatak desnog pektoralisa, desnog grudnog mišića, deformitet, deformitet grudnog koša. I prvu operaciju sam imao sa dvije nedelje kao beba, onda sa četiri mjeseca, sa dvije godine, sa četiri i po godine, sa devet godina, dakle, otprilike sav sam krppljen i prepravljan desetinama puta. I to su stvari koje su vidne i evidentne na mom tijelu. Ovaj, međutim, koje ni u jednom trenutku nisu bile nešto zbog čega sam ja sebe uzeo da posmatram drukčijim očima, niti da sebe posmatram manje vrijednim. Naprotiv, i ja sam bio lično izložen negativnim komentarima svojih vršnjaka, pa su me tako zbog velikog broja operacija i velikog broja rezova koje imam po tijelu nazivali iseckani, između ostalog. Kao što sva djeca da kažem u odrastanju jedan drugoga onako pikuju i pokušavaju da ponize da bi sebi uzvisili. I moj odgovor na to je bio okej. Ako je to nešto što mene stvarno čini manje vrijednim, onda su oni u pravu. Nema šta da se ljutim. Ali ako zbog toga ja nisam manje vrijedan, onda opet nema razloga da se ljutim i odlučio sam da testiram sebe. Pošto imam da kažem falinku na toj desnoj strani nisam otišao da igram ni fudbal ni košarku. Otišao sam da treniram atletiku. Uzeo sam bacačke discipline koje sam, da kažem, upražnjavao, upravo koristeći onu stranu svog tijela koja je slabija i koja je deformisana i sa takvom, takvim nedostatkom i sa tom da kažem pokušajem stigmatizacije postao višestruki prvak Crne Gore u bacanju koplja i ne samo u bacanju koplja, u bacanju diska, čak i u jednom trenutku bio juniorski rekorder Crne Gore u bacanju kopija. I na taj način dokažem, sam sebi dokazao da ja mogu, da je maltene nebo granica, da čovjek, ako zaista ima volju da radi najbolje što može sa onim što mu je dato, može mnogo da postigne. Imao sam drugu opciju da padnem u depresiju, da krivim društvo, da krivim roditelje što sam rođen takav, da budem jedan patetičan, jedan pojedinac koji samo kuka i traži krivicu u drugome. Zašto on ne može da postigne nešto u životu zbog toga kakav je i zbog toga kako je rođen. Ja sam odbacio takav pristup. Jednostavno, ne želim da budem čovjek koji je slab i odabrao sam put da dam sve od sebe. Koliko god da su mi šanse loše, jer uvijek čak i ako imate partiju šaha koju gubite imate najbolji mogući potez i smatram da svako od nas treba da odigra najbolji mogući potez, bez obzira na to kakva mu je pozicija i da će to ovo društvo da pomakne naprijed, a ne da tražimo da se čitavo društvo izmijeni i prilagodi subjektivnom osjećaju pojedinca."*

Na samom kraju emisije, u periodu od 20:59:38 do 21:01:37 sati emituje se razgovor kako slijedi:

Voditelj: *„Za kraj pitanje, šta mislite zbog čega ovaj nacrt zakona nije još uvijek stigao na raspravu na Vladi?"*

Joksimović: „Pa ajde, možda, možda sad ja da budem subjektivan, ali smatram da bez obzira koliko god bilo usamljena moja borba ajde nije ni borba, ali javno istupanje. Smatram da sam njom uspio da postignem to da je kod velikog broja građana došlo do osvješćivanja u vezi sa svim mogućim rizicima ovaj koje ovaj zakon nosi sa sobom koji će definitivno da se prelije na sve pore društva. Tako da definitivno je mislim da je sad već i vidljiva, vidljiv stav otpora među velikom velikim brojem građana u odnosu na eventualno usvajanje ovog zakona, što negdje utiče na to da Vlada već sad zazire od toga da baš ovakav znak, zakon kod činjenica da postoji negativan stav građanstva po pitanju njegovog usvajanja ne daje na usvajanje Skupštini jer bi time očekuje da bi time imalo možda negativan efekat na uopšte na podršku koju ima, a naročito u ovom svjetlu da kažemo da i Vlada nije najstabilnija pa da se bori da kažemo za dah, maltene iz dana u dan, tako da eto usudiću se da kažem da da bi to bio razlog. Vjerovatno postoje još neki, ali definitivno smatram da je i ovo odigralo ključnu ulogu.“

Voditelj: „Gospodine Joksimoviću puno vam hvala na izdvojenom vremenu. Imam običaj da gostima se zahvalim i na sjajnim komentarima ali ću to prepustiti publici da uradi da se ne bih svrstao, odnosno da to taj moj komentar ne bi prepoznali kao svrstavanje.“

Joksimović: „Bolje po Vas.“

Voditelj: „Sigurnije nekako da imamo priliku da i sljedeće sezone u 'Kontroverzi' vodimo razgovor na ovu temu.“

Joksimović: „Ako ne budu sprovedene restrikcije, restrikcije prema meni.“

Voditelj: „Nadam se da neće. Toliko za ovu debatu, odnosno ovaj razgovor.“

3. Reprize programskog sadržaja opisanog u tački 2, emitovane su: 27.06.2024.g. u periodu od 00:32:57 do 01:30:11 sati (57 minuta 14 sekundi) i u periodu od 12:01:15 do 12:59:14 sati (57 minuta 59 sekundi), kao i 30.06.2024.g. u periodu od 10:59:33 do 11:59:32 sati (59 minuta 59 sekundi).
4. Uvažavajući pravo na slobodu izražavanja i uređivačku autonomiju medija, oni su slobodni da određenu pojavu, događaj ili slično tretiraju na različiti način, a da pri tome ne prekrše propise. Ne može se dovesti u pitanje pravo emitera da, u skladu sa njegovom uređivačkom politikom, pribavlja, objavljuje i prenosi informacije od interesa za javnost, te da objavljuje, prenosi informacije ili komentariše pojave, događaje i postupke pojedinaca, uz obavezu da komentare jasno odvoji od ostalih vijesti i informacija, posebno onih kojih se odnose na istu temu. Dakle, emiteri imaju pravo da određenu pojavu, događaj ili slično tretiraju na različiti način, ali moraju voditi računa da pri tome ne prekrše propise.
5. Članom 10 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda propisano je da svako ima pravo na slobodu izražavanja, kao i da ovo pravo uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Sloboda izražavanja se primenjuje ne samo na „informacije“ ili „ideje“ koje se povoljno primaju ili se smatraju bezopasnim ili pitanja oko kojih postoji ravnodušnost, već i na one ideje i informacije koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiravaju državu ili bilo koji dio stanovništva. Sloboda izražavanja ne obuhvata samo pravo pojedinca na širenje informacija i ideja, već i pravo svakoga da prima informacije koje drugi žele da mu saopšte (tzv. „pravo javnosti da zna“) tj. da budu adekvatno informisani, naročito o pitanjima od javnog interesa.
6. Kako su mediji jedan od ključnih faktora za formiranje javnog mnjenja, njihovi sadržaji (izveštaji, debate, intervjui, komentari) o procesima i događajima koji su usmjereni na regulisanje, zaštitu ili ostvarivanje ljudskih prava imaju veliki značaj. Zadatak medija je da omoguće iznošenje ili prenošenje stavova različitih strana, ali je, takođe, njihova uloga i da bez predrasuda stanu na stranu pravne jednakosti i doprinesu formiranju šireg društvenog antidiskriminatornog okruženja. Društvena obaveza medija jeste da doprinesu suštinskom razumijevanju određene problematike. Putem otvaranja javne debate, prenošenjem različitih stavova i objektiviziranjem problema, mediji obezbjeđuju da šira javnost na osnovu relevantnih informacija i vlastitih promišljanja, izgradi konstruktivan stav.
7. Ne može se dovesti u pitanje pravo voditelja i medija da povodom procesa, koji je izazvao interesovanje javnosti, pokrene pitanje opravdanosti donošenja zakona i mogućih posljedica

njegove primjene. Takođe se ne može dovesti u pitanje pravo voditelja i medija da svojim sadržajima podstiču ili doprinose debati o određenoj zakonodavnoj inicijativi, a posebno u imajući u vidu da se njom regulišu ostvarivanje i zaštita ljudskih prava, uključujući pravo na rodni identitet.

8. Predmetna emisija bila je posvećena predstavljanju stavova gosta povodom Nacrta Zakona o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoopredjeljenja (u daljem tekstu: „Nacrt zakona) i procjena mogućih posljedica usvajanja i primjene ove zakonske inicijative. S obzirom da je priprema ovog zakona izazvala različita mišljenja i reakcije, radi se o pitanju od interesa za javnost.
9. Sloboda izbora, načina predstavljanja i pristupa temi koju emiter obrađuje spada u domen uređivačke slobode i slobode izražavanja emitera. Ne dovodeći u pitanje osjetljivost podnosioca prigovora prema iznijetim stavovima gosta, treba imati u vidu da, kroz informativno-politički program, emiter treba da ima slobodu da se bavi bilo kojom temom, događajem ili pitanjem, sve dok za to postoje uređivački razlozi i interes javnosti. Pri tome, izbor sagovornika predstavlja jedan od elemenata njegove uređivačke slobode i slobode izražavanja. Sa druge strane, gost je iznio svoj stav u vezi sa predmetnim pitanjem (moguće pravne i društvene posljedice usvajanja i primjene Nacrta zakona). To predstavlja njegovo pravo, kao i pravo medija da, u okviru svoje slobode izražavanja i uređivačke slobode omogući iznošenje mišljenja o ovoj zakonskoj inicijativi, što je od interesa za javnost u Crnoj Gori.
10. Nijesu osnovani navodi podnosioca prigovora da u emisiji ima navoda koji bi predstavljali govor mržnje, odnosno sadržaj koji doprinosi podsticanju ili širenju govora mržnje ili uvredljivog govora (usmjerenog prema bilo kojoj grupi ili pojedincu). Gost je iznio svoj stav u vezi sa predmetnim pitanjem (zakonska inicijativa) i predstavnicima organizacija koje se zalažu za njeno usvajanje. Iako se ti stavovi mogu smatrati subjektivnim, provokativnim, grubim, pristrasnim ili jednostranim, to predstavlja njegovo pravo, kao i pravo medija da, u okviru svoje slobode izražavanja i uređivačke slobode omogući iznošenje mišljenja o tome, što je od interesa za javnost u Crnoj Gori. Na iznošenje svog stava gost ima pravo u okviru svoje slobode mišljenja i izražavanja, a pravo da ga čuju imaju i gledaoci, u okviru njihovog prava na informisanje.
11. Prilikom sagledavanja ovog pitanja, važno je imati na umu da sloboda izražavanja, kao pravo, ne podrazumijeva samo one informacije, ideje i mišljenja koja su povoljna ili smatraju bezopasnim, već i ona koja šokiraju ili uznemiravaju državu ili bilo koji dio stanovništva. To podrazumijevaju zahtjevi pluralizma i tolerancije bez kojeg nema demokratije i demokratskog društva. U tom kontekstu Sud za ljudska prava kaže da „ograničenje mora biti srazmjerno legitimnom cilju koji se želi postići“- Handyside protiv UK 7. decembar 1976. godine.

To dodatno znači da sloboda izražavanja ne obuhvata samo pravo pojedinca na širenje informacija i ideja, već i pravo svakoga da prima informacije koje drugi žele da mu saopšte (tzv „pravo javnosti da zna“) tj. da budu adekvatno informisani, naročito o pitanjima od javnog interesa.

12. Prilikom sagledavanja da li je došlo do kršenja Zakona, Agencija je primijenila trostepeni test za utvrđivanje da li se predmetni govor može kvalifikovati kao govor mržnje posebno imajući u vidu, svrhu, sadržaj govora i kontekst.

U konkretnom slučaju, prema ocjeni Agencije, svrha predmetnog govora je iznošenje određenog mišljenja u odnosu na pitanje od javnog interesa – usvajanje zakonskog teksta i posljedice koje on može proizvesti. Bez obzira na to što se izrečeno mišljenje može cijeliti kao subjektivno, provokativno, grubo, pristrasno ili jednostrano, to je neprikosnoveno garantovano pravo svakog pojedinca, a društvena debata o bilo kojoj temi osnov demokratskog uređenja društva.

Sa druge strane, debata ne može biti takva da dovodi u pitanje garantovana prava i slobode drugih. U tom cilju analizirano je da li se u sadržaju predmetnog govora mogu identifikovati uvrede i omalovažavanje ili drugi negativni narativi koji ciljajući na lično svojstvo pojedinca ili grupe, mogu stvoriti osjećaj ugroženosti, povrijeđenosti i nesigurnost, te koje bi predstavljale akt širenja, raspirivanja i podsticanja netoralncije, prezira, mržnje, diskriminacije i netrpeljivosti.

Uprkos tome što izrečeni stavovi, prije svega gosta, sadrže ocjene i tumačenja koji bi se mogli smatrati grubim, šokantnim ili provokativnim, oni se dominantno odnose na kritiku Nacrta zakona

i njegovih mogućih posljedica. Tumačeći predmetni govor Agencija je cijenila, između ostalog, i da li se u njegovoj cjelini, ili djelovima, može jasno prepoznati narativ koji ima za cilj da kroz kritiku Nacrta zakona („pravo javnosti da zna“) ospori ili dovede u pitanje prava i slobode određene grupe (što bi predstavljalo akt diskriminacije). U tom smislu Agencija je imala u vidu u više navrata naglašenu izjavu gosta da navedena tumačenja predstavljaju lično mišljenje, kao i pozive da se zakonska rješenja koja gost osporava preispitaju (legitimnim) mehanizmima kao što su „peticija“ ili „referendum“, kao i da u cjelini izrečenog nije identifikovano sporenje prava na samoopredjeljenje već načina na koji to zakon uređuje i uzrasta od 15 godina kao granice za ostvarivanje navedenog. Imajući ovo u vidu i sadržinu predmetnog govora, ne mogu se izdvojiti navodi koji mogu direktno ukazati na izazivanje mržnje, prijetnje, pozivanja na nasilje ili izazivanje netrpeljivosti.

U tumačenju konteksta, Agencija je uzela u obzir, sa jedne strane položaj LGBTIQ+ osoba, kao pripadnika crnogorskog društva na koje se može odnositi izrečeni govor i, sa druge strane, okolnost da je predmetna emisija emitovana u okviru sadržaja pod naslovom „Kontraverza“, prepoznatog da se bavi temama koje izazivaju podijeljena mišljenja i stavove, što predstavlja dio zakonom garantovanog prava uređivačke slobode i autonomije medija. Imajući u vidu da se govor mržnje posmatra iz šire perspektive u smislu namjeravane svrhe i/ili dejstva koje takav govor izaziva ili želi da izazove, kao i u širem kontekstu datog društva i njegovih društvenih konotacija, ali i okolnosti da je pravo na različito mišljenje (ukoliko ono ne zadire u garantovana ljudska prava drugih) suština demokratskih vrijednosti, Agencija je ocijenila da iznošenje mišljenja o predmetnoj temi predstavlja pravo u okviru slobode izražavanja.

13. Treba imati u vidu jasnu razliku između odgovornosti gosta za date izjave, s jedne strane, i odgovornosti medija i medijskih poslenika koji doprinose njihovom prenošenju ili širenju u okviru svog zadatka da prenose informacije i ideje o pitanjima od javnog interesa, s druge strane. Mediji se ne mogu obavezno smatrati odgovornim za izjave drugih osoba, čije širenje oni pomažu. Iako oni mogu snositi određenu odgovornost ako, na primer, usvoje ili potvrđuju određene izjave (što u konkretnoj emisiji nije slučaj), ipak, uopšteno govoreći, smatrati ih odgovornim za izjave drugih nije opravdano. Shodno predhodno navedenom, uvidom u programski sadržaj „*Kontraverza*“ nakon sprovođenja trodjelnog testa, nijesu identifikovani elementi govora mržnje, te su samim tim neosnovani navodi podnosioca prigovora, zaključno sa prigovorom da je „*emiter je prekršio „Zakon o medijima član 36 i Zakon o elektronskim medijima član 48, stav 2.*“, jer emiter u skladu sa svojom uređivačkom slobodom ima legitimno pravo izbora uređivanja i emitovanja programskog sadržaja, pravo koje je garantovano zakonom, a gost ima neprikosnoveno pravo da iznese svoje mišljenje i informiše javnost o pitanjima od značaja za jedno društvo.
14. Nijesu osnovani navodi emitera da bi usvajanje prigovora značilo da „*se na osnovu prigovora jednog broja stanovnika Crne Gore uskraćuje i zabranjuje pravo na mišljenje i stav ostalih činilaca u našem društvu*“. Naime, prilikom razmatranja osnovanosti prigovora i postojanja odgovornosti emitera, Agencija ima u vidu principe ostvarivanja i zaštite prava na slobodu izražavanja. Pri tome, posebno vodi računa da oni istovremeno postavljaju jasne granice kako bi se spriječila zloupotreba tog prava. Jer, korišćenje i omogućavanje govora kojim se promoviše ili opravdava diskriminacija i netrpeljivost pojedinca ili grupe po osnovu pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi predstavljaju primjer te zloupotrebe i ne mogu biti predmet zaštite kao vida slobode izražavanja. Zbog toga, prepoznavanje odgovornosti za kršenje standarda treba smatrati prije svega mjerom zaštite legitimnih prava koja je propisana zakonom, koja je u javnom interesu i proporcionalna u demokratkom društvu. Time se ne krši pravo na slobodu izražavanja, već se osigurava da ta sloboda bude izražena na odgovoran način, u skladu s javnim interesom.
15. Imajući u vidu da je stupanjem na snagu Zakona (19. juna 2024.godine) ukinuta nadležnost Agencije da vrši nadzor nad primjenom profesionalnih standarda u radu medija (tačnost, objektivnost, nepristrasnost, cjelovitost i sl.), kao i da Agencija nije nadležna za praćenje primjene Kodeksa novinara, nisu razmatrani navodi iz prigovora koji se odnosi na ove standarde.

Saglasno navedenom, s obzirom da emitovanjem predmetnog sadržaja nije došlo do kršenja standarda propisanih Zakonom ili izdatim Odobrenjem za emitovanje, može se konstatovati da nema osnova za izricanje bilo kakve upravno-nadzorne mjere protiv emitera.

Nakon sprovedenog postupka i uz uvažavanje svih relevantnih činjenica, direktorica Agencije je, saglasno čl. 181 i 186 Zakona, donijela odluku kao i dispozitivu ovog Rješenja.

Ovo Rješenje će se objaviti na veb sajtu Agencije www.aemcg.org.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

UPUTSTVO O PRAVNOM SREDSTVU

Protiv ovog Rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana njegovog dostavljanja.

Dostavljeno:

- „Adria TV“ d.o.o.
- NVO „Asocijacija Spektra“
- Savjet Agencije za elektronske medije
- Sektor za nadzor nad radom pružalaca AVM usluga
- Sektor za pravne i ekonomske poslove
- Služba za informaciono-komunikacione tehnologije
- Služba za zajedničke poslove

Pripremila: Marija Baykal *MB*

Odobrila: Jadranka Vojvodić